

כשהאדם עובד את בוראו מחוץ מאיזור הנוחות שלו, הוא גורם שהקב"ה יתנהג עמו ג"כ מחוץ לגבולות הטבע!!!

« על איזה סוג עבודה מגיע לאדם שכר? »

כתוב בפרשה (כה, יא) פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכֵּהן הַשִּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו', ומצינו כבר בדברי חז"ל והמפרשים שדקדקו, מדוע הוצרך הכתוב להזכיר את ייחסו של פנחס עד אהרן הכהן.

ומבאר בספה"ק **אגרא דכלה** (מהבעל בני יששכר זי"ע) על פי פשוטו, שהנה זה האיש העובד את השי"ת רק כפי טבעו ונטיית מידותיו ותכונות נפשו (כגון העושה חסד כי במהותו הוא אוהב לגמול חסדים) אין בו רבותא כ"כ, שהרי עלה לו הדבר בנקל בלא שיצטרך ללחום עם יצרו הרע, ועיקר המעלה והנחת רוח לפני המקום ב"ה בעת שאדם שובר את טבעו ומתגבר על יצרו ועושה מעשה טוב שלא כפי נטיית ליבו ורצונו נפשו. ועל כך אמרו חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז יצר טוב על יצר הרע, כי עיקר העבודה היא לעבוד את הבורא ית"ש באותם הדברים אשר יצרו הרע מנסה למנוע אותו מלעשותם.

ומביא מדברי הרה"ק **הבעל התניא זי"ע** (בספרו תניא פט"ו) לפרש הא דאיתא בגמ' (חגיגה ט:) "מאי דכתיב וְשִׁבְתֶּם וְרֵאִיתֶם בֵּין צִדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹקִים לְאִשָּׁר לֹא עֹבֵדוּ (מלאכי ג, יח), (-וקשה), היינו צדיק היינו עובד אלוקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר ליה עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". נמצא, שזה ששונה פרקו רק מאה פעמים, נכלל בגדר 'אשר לא עבדו', ואילו זה שהוסיף לשנות פרקו עוד פעם אחת כבר נקרא 'עובד אלוקים', וכבר נתקשו בזה בגמ' שם, וכי הלומד מאה פעמים אינו עובד אלוקים.

ומבאר הבעל התניא, שבימי קדם היה דרכם ללמוד כל דבר ודבר מאה פעמים, והיה זה כהרגל טבע אצלם, על כן עדיין לא נחשב בלימודו לעובד אלוקים, ורק מי ששונה מאה ואחד פעמים והוסיף עוד פעם על הרגילות נקרא עובד אלוקים, על אותם הפעם שלמד שלא כדרך הטבע.

ועפ"ז יתבאר הטעם שייחס הכתוב את פנחס לאלעזר ולא אהרן הכהן, שבא לומר, כי פנחס מטבעו בתולדתו היה רודף שלום, אינו מתנעס ואינו מתקצף, וכדרך אבותיו הקדושים אלעזר ואהרן, שהיו אנשי חסד אוהבי שלום ורודפי שלום, ואעפ"כ שינה פנחס מטבעו להנקם מעושי עבירה מתוך רגש מופלג של אהבת ה', על כן מן הראוי שיטול שכרו משלם ולזכות להגני נתן לו אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם (במדבר כה, יב) מידה כנגד מידה, אחרי שהוא הפך את טבעו מלהיות רודף שלום וקינא קנאת ה' לחרור ריב עם כל ישראל, ללכן זכה ליטול שכרו לברית שלום.

בדרך זה ממש הלך גם הרה"ק **הכתב סופר זי"ע** (ד"ה לכן) כשהוא מוסיף לבאר בזה מה שכתב רש"י "לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו (-יתרו) עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן". ולכאורה צריך ביאור, הרי גם הם ידעו מעיקרא שייחסו מאהרן, ועדיין גינו אותו בייחסו אחר יתרו, ומה רווח יש בזה שבא הכתוב וייחסו אחר אהרן.

ומבאר, כי ממידת בני אברהם שהם רחמנים, וכ"ש בניו של אהרן שהם כאביהם אוהבי שלום ורודפי שלום, וכאן הראה פנחס מעשה אכזריות גדולה, שדקר והמית שנים גם יחדיו. לכן באו השבטים וזלזלו בו, באמרם, שעשה מעשה קנאתו מצד מידת האכזריות הטבועה בדמו מזקנו יתרו, לכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן, לומר שטבעו זקנו אהרן, שהיה רחמני, אבל עשה נגד טבעו והתחזק לעשות כזה לכבוד ה' ותורתו לקנות ה' צבקות, וכיון שהתחזק עצמו נגד טבעו לקנא קנאת ה' בדין ובראוי ששכר יטול.

וזהו שאמר פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכֵּהן, שהוא מורגל להיות רחמן ולא אכזרי, והוא הִשִּׁיב אֶת חַמְתִּי, ומי שבטבעו הוא כעסן ורגזן אין חידוש אם פעם לכבוד ה' ינקום ג"כ ויכעוס על עוברי עבירה, אבל פנחס שאין זה בטבעו וקנא את קנאתי, לכן אמור לו הגני נתן לו אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם, כדאיתא במדרש, בדין הוא שיטול שכרו על שהתאמץ ומתחזק לכבוד ה' לעשות דבר שטבעו מתנגד.

« איך יכול האדם לגרום שהקב"ה יתנהג עמו מעל לדרך הטבע? »

ענין זה מבואר בהרחבה בספה"ק **באר מים חיים** (פרשת נשא ד"ה יברכך), ותמצית דבריו הוא, שהדבר הזה, שיעשה הקב"ה נפלאותיו אל האדם בנס נגלה או נסתר בטבע, תלוי במעשי בני אדם הלז איך מתנהג עצמו בדרכי ה' ועבודתו, כי אם עבודתו לה' הוא רק בדרך טבע העולם, ללמוד ולעשות מצוות כפי מזג גופו, ולתת צדקה כמיסת ידו לפי ערכו לא יותר, כאשר נבאר למטה, איתו הקב"ה ג"כ מתנהג רק בטבע העולם, ולא ישנה הטבע עבורו לשדד מזלות השמים אם יצטרך, כי פועל אדם ישלם לו וכאורח איש ימציאנו.

אבל אם האדם מוסר נפשו לה' יותר מטבעו ומזגו, כאשר נבאר להלן, אז למולו הקב"ה עושה לו נסים שלא כדרך הטבע, כמעשה רבי פנחס בן יאיר (בחולין ז.), כשרצה לעבור הנהר, תיכף נגזר לפניו לגזרים ונעשה לו במים עזים נתיבה לעבור בתוכו בחרבה, ורבי חנינא בן דוסא היה חומץ לפניו ואמר מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק וכו'. (ועיי"ש עוד בפרשת שלח וריש פרשת ואתחנן).

שמעתי בשם מרן אדמו"ר **הבית ישראל** מגור, אברהם אבינו היה עושה מצוות שלא בדרך הטבע, שהיה ביתו פתוח לכל האנשים ומכניס אותם ונותן לכל אחד אוכל ורץ עבור כולם, אפילו שלא לפי דרך הטבע כדי לעשות מצוות, והשי"ת ג"כ עשה לו שלא לפי דרך הטבע, שלא היה ראוי להוליד והוליד, וכן כל יהודי שעושה מצוה שלא לפי דרך הטבע, אז גם מן השמים עושים לו שלא לפי דרך הטבע.

ונודע מה שכתוב הרה"ק **הבני יששכר זי"ע** (בספרו אגרא דפרקא אות כ"ד) וז"ל: "אמר הרה"ק **המגיד מה"ר יחאל מיכל** (מזלאטשוב) זי"ע, כשיצטרך האדם לפעול ענין שלא כטבע, דהיינו אם הוא בטבע אינו מוליד, יעשה מצוה גדולה שלא כטבע ויפעול למעלה מן הטבע", עכ"ל.

אמרו חז"ל במדרש (ילקוט שפנחס רמז תשע"א) "פנחס זה אליהו, והוא חי וקיים עד היום הזה". וכתב הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע, יש לומר מילתא בטעמא, דהנה מצינו ב**גמרא** (חגיגה ד:) שהמלאך המוות שלח את שלוחו להרוג אשה ושמה מרים מגדלא שער, אך השליח לקח במקומה אשה אחרת ששמה מרים מגדלא דרדקי. שאל רבי ביבי בר אבבי את מלאך המוות, מה נעשה עם כל שנותיה הנותרים של אותה מרים שהלכה לעולמה טרם בוא עתה. ענהו השטן, כשרואים צורבא מרבנן (- תלמיד חכם) דמעביר במיליה (-שמעביר על מידותיו) נותנים לו את כל אלו השנים.

ועפ"ז אפשר לומר, הלא לא מצינו מעביר על מידותיו יותר מפינחס, שהרי כל בעל חי שומר את עצמו מן ההיזק ובורח ממקום סכנה, וכ"ש שלא יכניס עצמו לסכנה בשאט נפש, ועאכו"כ האדם, שהוא מובחר הבריא, ישמור את עצמו מן הסכנה. וכאן בא פינחס והכניס עצמו לסכנה גדולה אף שנתקבצו עליו כל שבט שמעון ורצו להרגו, והוצרך לנסים גדולים, ועל שהעביר כל כך על מידותיו (-שנהג כנגד טבעו), קיבל את כל שנות חייה הנותרים של המתים במגיפה.

ומעתה, אפילו אם לא היה לכל אחד רק שנה אחת לחיות, כבר עולה לו החשבון לכ"ד אלף שנות חיים, לפי מספר הנספים במגיפה ההיא. וזהו סיבת הדבר שפנחס זה אליהו עדיין חי עד עצם היום הזה, לא נס ליחו ולא כהתה עינו.

אמרו בחז"ל (ילקוט שפנחס רמז תשע"א) על הפסוק האמור אצל פנחס (כה, יג) תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל, וז"ל: "וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים". ופירוש **בזית רענן**, על פי מה שאיתא ב**זוהר הק'** (פרשת כי תשא ק"צ), שפנחס היא אליהו, ואליהו נמנה בין אלו שלא טעמו טעם מיתה וחיים לעולם, (ילקוט יחזקאל רמז שס"ז) ולכן עומד לעולם ומכפר על בני ישראל ומגין עליהם מכל רע.

ונמצא אם כן שזכות מעשהו של פנחס שהרג את החוטאים עמדה לו שלא שלט בו מלאך המוות, והוא עומד ומגן ומכפר על ישראל עד סוף כל הדורות. ולפי הנ"ל מובן שפינחס עשה מצוה גדולה כנגד טבעו שלו, וממילא זכה לשכר מופלגת כזו שעומד לנצח נצחים.

« איך זכה רב הונא שיתרפא מחוליו? »

דברי חז"ל הק' מלאים בדוגמאות וסיפורים על יסוד נפלא הזה. מצינו ב**גמ'** (ר"ה ז.) "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז, יח) נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון, למי שעובר על פשע". וסיפרו שם, שרב הונא בריה דרב יהושע חלה, ונכנס רב פפא לבקרו, ראה שהוא גוסס, אמר לבני הבית, הכינו לו תכריכיו, לבסוף הבריא. שאלו לר"ה בריה דר"י, מה ראית (-בעולם העליון), אמר להם אכן, כך היה, (-מיתה נקנסה עלי), ואמר להם הקב"ה, הואיל ולא מוקים במיליה (-שאינו מעמיד על מדותיו) לא תקומו בהדיה (-תוותרו אף לו).

וכן מצינו ב**גמ'** (תענית כה:) שר' אליעזר ביקש על הגשמים ולא נענה ור' עקיבא תלמידו ביקש ונענה, הווי מרגני רבנן, יצתה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו. ובדאי רבי אליעזר שלא העביר על מדותיו עשה כן משום שכך קיבל מרביתו, כי היה מתלמידי בית שמאי (עי' מס' שבת קל: תוד"ה דר"א שמותי הוא), שנהג במידת הדין, וכמ"ש בספה"ק, אבל מכל מקום הנהגת הקב"ה כך היא, שהמעביר על מדותיו שומעים לתחינתו לפני משורת הדין כפי שהוא עצמו נוהג.

ובזה פי' בספה"ק פרי צדיק (קדושים מאמר יא את הפסוק ויקרא י"ח י"ט), וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹךְ אָנִי ה', מה ענין הסיום אני ה' בזה. אבל רצונו לומר, שאם אתה מתנהג עם אחיך ורעך באהבה, ושלא תשא עליו חטא, כן אני ה' אתנהג עמך גם כן.

ועד"ז י"ל בד"א, מה שפי' **התורת חיים** זיע"א, על מה שהכניס אומרים 'וציונו לברך את עמו ישראל באהבה', היינו שהכניס יברכו את בני ישראל שיהיה ביניהם אהבה וחיבה. ולדברינו, עי"ז שבני ישראל יאהבו זה את זה, ימשכו אליהם את אהבת השי"ת, וכשיאירו פניהם זה לזה, יפעלו את יאר ה' פניו אליך, כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים ושלוש וכל טוב.

והוא מובן ג"כ על פי היסוד דא' **מהבעש"ט** הק' לפרש את הפסוק ה' צִלְךָ (תהלים קכא, ה), שהקב"ה מתנהג עם האדם בדומה לצל, מה הצל הזה אתה מראה לו אצבע מראה כנגדך אצבע, ב' אצבעות מראה כנגדך ב' אצבעות, אף הקב"ה כך, והיינו שהנהגת השי"ת עם האדם היא דוגמת הנהגת האדם עצמו.

וכן אמרו בספרי עה"פ בְּשִׁנְאָתָהּ אֶתְנָנוּ וגו' (דברים א, כז), אפשר שהקב"ה שונא את ישראל, והרי כבר נאמר (מלאכי א, ב) אהבתי אתכם אמר ה', אלא הם שונאים את הקב"ה, משל הדיוט הוא, מה דבלבך על רחמך (-מה שבלבך על חברך) מה דבליביה עלך הוא (-מה שבלבו עליך).

"... ושפיר זכה בשביל

עמידתו האיתנה

בנסיון זה היוצאת

מעל גדרי טבע

העולם, לשכר שאינו

מוגבל בחוק הזמן

וכללי הטבע

שבעולם, וזכותו זו

עומדת לנצח בלא

שום גבול ושיעור..."

« איך יכול האדם לגרום שהקב"ה יתנהג עמו מעל לדרך הטבע? »

ויסוד הזה אנו מוצאים גם אצל נסיון העקידת יצחק, דכתיב (בראשית כב, ו) וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמֶּאֱכָלֶת ודרשו חז"ל (מובא ברש"י) שהסכין נקראת כאן מאכלת, על שם שישראל אוכלים מתן שכרה. והיינו שזכות מעשה עקידת יצחק עומד לבני ישראל עד סוף כל הדורות לעורר עליהם מידת הרחמים לפני כסא הכבוד. וקל להם לישראל להמשיך עליהם התעוררות רחמים זו כמו שאמרו **במדרש** (ויק"ר ב, יא) "מעידני עלי את השמים ואת הארץ, בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין אמה, קורין את המקרא הזה צִפְנָה לְפָנָי ה' (ויקרא א, יא), וזכר הקב"ה עקידת יצחק שנאמר צפונה לפני השם".

והטעם שזכות מעשה העקידה עצומה ונשגבה כל כך, הוא היות שכאשר ברא הקב"ה את העולם הגשמי הזה, הטבעי בו חוקי טבע וזמן שעל פיהם מתנהג העולם, אכן יש ביכולת האדם הישראלי להתגבר על החוק הטבע וללכת נגדו, כשיש לו רצון עז לכך, ולכן כשאיש ישראל שובר את טבעו, ומהלך נגד רצונות לבו הגשמיים, למען שמו יתברך, ומתגבר במסירות נפש לעשות פעולות טובות, זוכה בשכר זאת שהשי"ת משלם לו כגמולו גם כן למעלה מדרך הטבע ולמעלה מגבולות חוקי הטבע והזמן.

ובכן, כשעמד אברהם אבינו ע"ה והעלה את יצחק בנו יחידו על גבי המזבח, הנה עשה מעשה שכולה מסירות נפש ושבירות חוקי הטבע למען כבוד שמים, שהרי לפי טבע העולם, האב מרחם על בנו רחמנות גדולה שקשה מאוד להתגבר נגדה, ושפיר זכה בשביל עמידתו האיתנה בנסיון זה היוצאת מעל גדרי טבע העולם, לשכר שאינו מוגבל בחוק הזמן וכללי הטבע שבעולם, וזכותו זו עומדת לנצח בלא שום גבול ושיעור.

ולא רק לעצמו הוא מזכה אלא לכל הדורות הבאים אחריו אשר הם יאכלו שכרו בעולם הזה ובעולם הבא שכר גשמי של כל מיני טובות וברכות ושכר רוחני של התעלות ודביקות בהשי"ת ועבודתו.